

koninkrijk. Dus sluit hij zich aan bij hetgeen van Jezus hem gepredikt is; gepredikt in de geruchten, die van de scharen tot hem doordrongen, en in de momenten van Jezus' proces, en in de kreten van de leiders des volkes en in het opschrift boven Jezus' hoofd. Zie zijn verwarde brein worstelen om de formule, om de juiste aanspraak, om de ordelijke samenvatting in een kort begrip van wat hij omtrent den mede-gekruste heeft vernomen. Hij verwerkt, precies zooveel, als hij kan.

En hij verbindt aan het koningschap de gedachte van de voorbede; van de priesterlijkheid. Hebben de Joden voor Kajafas Christus' profetisch ambt bespot, zeggende: „profeteer ons, wie u geslagen heeft”; en hebben de Romeinen voor Pilatus Christus' koningschap een caricatuur gegeven in doornenkroon en rietstok, zoo hebben zij beiden zijn priesterchap verwaarloosd, want zoo ver kwamen zij niet eens. Maar een moordenaar brengt het priesterlijk element naar voren. Gedenk mij, wees voorbidder. Hoe hij dat weet? Gij zegt: een vaag begrip? De Schrift zegt: een geweldige worsteling van zijn denken. Want deze mensch, wiens bloed reeds wegsijpelt, en zijn oogen branden en zijn hoofd, o, zijn hoofd, deze mensch sluit zich aan bij het allerlaatste van wat hij in Christus zelf heeft gezien en gehoord. Het laatste dat hij van Christus zag, was: dat hij voorbidder was. Dat hij zeide: Vader, vergeef het hun. En aan zijn eigen zelfontsluiting houdt hij nu Jezus Christus vast. Bij diens eigen zelfopenbaring sluit hij zich aan.

En hij neemt het breedste bericht (Jezus' koningschap) en het laatste (zijn voorbidderschap). En die laatste verworven kennis, die zet hij om in een gebed. Voor hem is de arbeid, die uit de veelheid der gedachten tot de ééne formulering komt (koningschap) en de jacht naar wat actueel is, naar de laatste en hoogste en duidelijkste openbaring (voorbeelderschap). Hij let zorgvuldig op de menschen en hun spreken (koningschap) en hij geeft ook acht op de openbaringsdaad van den Christus zelf (voorbeelderschap). Dus bewijst hij zijn levens-spanning door de inspanning óók van zijn denken. En hij draagt juist zooveel als hij maar torsen wan. En hij neemt aan, óók met zijn verstand, heel den last der openbaring, voorzoover ze hem zich opdrong.

Wie nu dien moordenaar-bidder wil afbeelden tegenover het titelblad van zijn verhandeling over dogmatische indifferentisme, die heeft hem andermaal gekruisigd.

Maar Christus vond hem in het paradijs. Hij had weinig kunnen dragen.

Maar over dat weinige was hij getrouw geweest.

Ook met verstandelijke trouw.

Want hij had verstaan, dat als God komt, zooveel moet worden aangenomen, als er aangeboden wordt.

En dit is het christendom van de gespannen zielen.

Het is ook voor hun denk-arbeid de religie der uiterste noodzaak geworden.

K. S.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-indrukken.

IX.

De ontvangst.

Ook in de ontvangst van Dr Geelkerken gaf de Synode blijk van de uiterste welwillendheid.

Toen de Synode-leden voor het eerst in Assen aankwamen, stond noch voor hen noch voor de praeadviseurs een kerkelijke auto gereed.

Zij moesten voor het overgrote deel op hun voeten omgierd door een storm, die het hun wel eens moeilijk maakte het evenwicht te bewaren, den weg naar hun logies afleggen.

Maar voor Dr Geelkerken werd bij zijn aankomst officieel een auto ter beschikking gesteld.

Een deputatie, bestaande uit een hoogleeraar en een der pastores van Assen, maakte haar opwachting.

Dat er niet zooveel Assenaren op het perron aanwezig waren als de liberale pers met haar bekende vermenigvuldigingskunst (die als het in haar kraam te pas komt voor deelingskunst moest plaats maken) gefantaseerd heeft, kan natuurlijk de Synode niet helpen.

Zij stelde zich ongetwijfeld op het toppunt van hoffelijkheid.

Auditores uit Amsterdam-Zuid.

Ook ten opzichte van een verzoek van de deputatie uit Amsterdam-Zuid dreef de Synode haar welwillendheid tot het uiterste.

Met deze deputatie had de Synode geheel afgehandeld.

De broeders hadden het protest van hun kerke- raad ter Synode ruim en breed toegelicht.

Twee dagen lang hadden de Synodale Commissies hen aangehoord.

In de zittingen der dogmatische Commissie gaven zij een uitvoerig relaas, dat eigenlijk voor het grootste deel bij de kerkrechtelijke Commissie thuis hoorde.

Doch in lankmoedigheid zag de voorzitter van eerstgenoemde Commissie dit alles door de vingers.

Hij liet hen uitspreken totdat zij niets meer op hun hart hadden.

Rekent men nu hoe kostbaar Synodale tijd is, dan werd hiermee zeker wel de maat boordevol gemeten.

En toen nu deze deputatie vroeg om ook bij de handeling tusschen Dr Geelkerken en de Synode tegenwoordig te mogen zijn, werd zelfs dit hun toegestaan.

Daarmee week de Synode van haar gewoonte af. Nimmer worden niet-Synodeleden tot de vergaderingen der Commissies toegelaten.

Maar hier werd een uitzondering gemaakt. Men meende hierdoor Dr Geelkerken aangenaam te zijn.

Vanzelf kon dezen broeders geen ander privilege worden gegeven, dan als auditores, als hoorders de betrokken zittingen bij te wonen.

Uitdrukkelijk werd bepaald, dat door hen geen aantekeningen mochten worden gemaakt, wijl de Synode daar zelf voor zorgde en dat zij ook niet in de zaak andermaal het woord mochten voeren.

Toen een der broeders toch aantekening hield, werd hij per kattelietje aan de voorwaarde herinnerd.

Maar als een andere broeder gedurig op Dr Geelkerken toestapt om tijdens zijn antwoord hem met citaten te dienen, doot de voorzitter, alsof hij dit niet merkt.

De lijnen werden allernuist strak gehouden. Tenminste, in de Commissie waarin schrijver dezes zitting had. Over de andere Commissie kan hij uiteraard niet oordeelen.

Maar dit kan wel gezegd, dat in heel de Synode een stemming van de grootst mogelijke tegemoetkoming heerschte.

Het eerste incident.

Dat bleek zeker niet het minst bij het eerste incident, dat er den eersten dag, waarop Dr G. voor de Synode kwam, voorviel.

Daarbij leek het, alsof Dr G. weleens spoedig om formeele redenen de Synode zou kunnen verlaten.

Hij stelde toch als beding voor verdere onderhandeling, dat eerst de verhouding tusschen de Synode en hem zou worden vastgesteld. Moest hij zich op grond van het onderteekningsformulier verantwoorden, dan maakte hij daartegen bezwaar.

Hem werd tijd gegund zijn vraag dienaangaande schriftelijk te concipiëren.

Geruimen tijd ging daarmee heen.

De Synode-leden kregen nogmaals gelegenheid zich te oefenen in het wachten.

In dien tusschentijd werd het geval druk besproken.

Met de mogelijkheid, dat de Synode zonder de persoonlijke toelichting van Dr G. een oordeel zou moeten uitspreken, alleen op grond van wat hij schreef en anderzets getuigenissen, werd door velen reeds ernstig gerekend.

Want dat de Synode slechts door formeele redenen haar besluiten zou laten bepalen, was natuurlijk ondenkbaar.

Het materiele van de kwestie zou evenzeer voorwerp van berandslagging kunnen zijn.

Doch nadere toelichting van Dr G. zelf en beantwoording van de 19 vragen, welke hem reeds waren overhandigd, kwamen toch alleszins gewenscht voor.

Eindelijk dan werd van uit de consistorie het schrijven van Dr Geelkerken binnengebracht.

Het voornaamste bezwaar van Dr G. bleek te liggen in de woorden uit het tot hem gericht telegram: nadere verklaring van gevoelen.

Hij merkte op: „aangezien deze uitdrukking woordelijk gelijklopend is met de bekende zinsede uit het Onderteekningsformulier en zijn Toelichting, zou uit het opnemen van dit punt afzonderlijk naast de beide andere kunnen worden afgeleid, dat Uwe Synode, hetzij zelfstandig tegen mij het Onderteekningsformulier in werking heeft gesteld, hetzij uitgaat van de rechtmatigheid van de beslissing der Particuliere Synode van Noord-Holland inzake mijn beroep. Ofschoon ik geen van beide gaarne zou aannemen, komt het mij toch noodzakelijk voor, dat omtrent dit punt tusschen Uwe Synode en mij geenerlei misverstand besta’.

Nu heerschte hier wel degelijk misverstand en wel aan de zijde van Dr G.

Hij onderscheidde hier niet genoegzaam — en het valt hem niet al te ouwel te duiden, want er zullen er wel meer geweest zijn, wien de kracht van het onderteekningsformulier niet volkomen helder was — tusschen het recht der kerk en de plicht van den Dienaar des Woords.

In het Onderteekningsformulier nu wordt niet het recht der kerk geregeld, maar wel de plicht van den Dienaar des Woords vastgelegd.

Nu behoeft iemand eerst aan zijn plicht te worden herinnerd, als hij het recht, dat anderen op hem hebben, niet eerbiedigt.

De kerkelijke vergaderingen hebben ten allen tijde het recht van een Dienaar des Woords, tegen wien enige klacht is gerezen, nadere verklaring van gevoelen te vragen. Het Onderteekningsformulier heeft hiermede niets uitstaande. Dit wordt alleen voor den dag gehaald, in geval hij weigert zulk een verklaring te geven.

Welnu, ter Synode had Dr Geelkerken nog niets geweigerd. Op het Onderteekningsformulier te wijzen, had dan ook geen zin. Of hij vroeger zijn verplichting, in dat formulier omschreven, was nagekomen, moest nog onderzocht worden. Die zaak was aanhangig bij de kerkrechtelijke Commissie en die was nog niet tot een konklusie gekomen.

In het begin van de Avondzitting werd daarom

aan Dr G. geantwoord, dat uit de uitdrukking: „nadere verklaring van gevoelen” allernuist mag worden afgeleid, dat, zooals Dr Geelkerken het noemt, de Synode tegen hem „het Onderteekningsformulier in werking heeft gesteld”.

De Synode had hieraan kunnen toevoegen, dat zij de nadere verklaring van gevoelen wenschte op grond van het recht, dat de kerkelijke vergaderingen bezitten.

Maar mogelijk zou dit Dr Geelkerken voor hebben geprikkeld.

Men wilde hem ook daarin ontzien.

En daarom werd het maar nagelaten.

Zoo liep dan dit eerste incident dank zij de zorgen van de Synode om voor al wat prikkelen kon zoo lang mogelijk uit den weg te gaan, bevredigend af.

De termijn voor beantwoording.

Nog verder strekten die Synodale zorgen zich uit. De Commissie bepaalde niet: tegen dien dag en op dat uur moet gij het antwoord op onze vragen indienen.

Had zij het gedaan, zij ware in haar recht geweest.

Maar neen, aan Dr G. werd de vraag gesteld: wanneer kunt gij met uw antwoord gereed zijn.

De termijn voor beantwoording werd aan hem overgelaten.

Indertijd had Ds Netelenhos slechts één dag noodig.

Dr G. wenschte ruimer tijd, wat wij kunnen billijken.

Hij zou (’t was Woensdag, misschien eerst ’s Maandags daarop zijn antwoord kunnen indienen.

En hij kreeg, wat hij vroeg.

De Synode staakte haar werkzaamheden.

Hoe gaarne men wat spoediger zou hebben afgehandeld, omdat er zooveel noodzakelijk werk thuis blijft liggen en men dat eerst goed kan afdoen, wanneer men er zich weer geheel aan kan geven, bij de vele offers, welke men reeds gebracht had, bracht men ook dit.

Een week, waarin de Synode slechts twee dagen vergadert, is vanzelf een schadepost.

En toch, als ’t de zaak ten goede kwam, wilde men ook dit voor lief nemen.

Zoo reisden wij dan ’s Donderdagsmorgens huiswaarts.

De Memorie.

De hoop, dat de dogmatische Commissie ’s Dinsdagsmorgens dadelijk het antwoord van Dr Geelkerken zou kunnen onderzoeken, ging niet in vervulling.

Het was ’s Maandags pas met den laatsten trein meegekomen, waarna het nog moest worden gedrukt.

En hoe kwiek de drukkerij van den heer Hummelen in Assen ook werkt, hoezeer zij ook op nachtarbeid berekend was, ontvingen de Commissie-leden het eerst tegen twaalf uur, waarmee weer een morgen verloren ging.

Het was dan ook een liggig stuk.

Wij hoorden dadelijk het vermoeden opperen, dat het meer als een nieuwe brochure, dan als beantwoording van de vragen was bedoeld, een vermoeden, dat al spoedig waarheid werd.

De dogmatische Commissie had op die punten vragen gesteld, waar zij meende, dat Dr Geelkerken's uittalingen nadere verklaring behoefden.

Haar heele toelag was Dr Geelkerken's standpunt te leeren kennen, in zover het haar nog niet genoeg duidelijk was.

Maar in de beantwoording, ook wel de „Memorie” genoemd, werd niet de gang van de dogmatische Commissie gevolgd, doch een heel andere.

Vandaar, dat de vragen der Commissie niet op den voet werden beantwoord, maar door heel de Memorie waren heengewerkt.

Breed werd uitgeweid over punten, die niet in het geding waren, kwistig werd met citaten gestrooid, maar zamelt men de deelen bijeen, welke rechtstreeks op de vragen slaan, zoo vormen zij niet meer dan een paar bladzijden.

Men moet bewondering hebben voor den ijver, waarmee Dr G. zijn Memorie in zoo korten tijd schreef, maar het kan ook niet ontkend, dat hij veel onnodig overhoop jaalde.

En wat nu het antwoord op de vragen naar zijn kwaliteit geschat betreft, werd het door een Synode-lid heel raak getypeerd met de woorden: lijn 22.

Voor niet-Amsterdammers diene hierbij als toelichting, dat op lijn 22 de tramwagens altijd doot om het Centraal-Station heenrijden.

Wat onerbiediger prentte Braakensiek in „De Groene Amsterdammer” de beantwoording van de 19 vragen uit als een eierendans. De angstvalligheid, welke hij op het gelaat van den getogaden predikant lei, om geen van de eieren aan te raken, gaf profetisch weer, wat in de Memorie werd vermeld.

Aan de Synode-leden werd eenige tijd gegund om ieder voor zich de Memorie te bestudeeren.

De daarop gevolgde discussies wezen al spoedig uit, welk een onbevredigenden indruk de Memorie had gemaakt.

Mondelinge ondervraging kon niet uithijven.

Zou zij de vrees beschamen?

Dat gaf spanning in menig hart.

’s Woens-

aanvang.

Godebatte

Het was

De dogm-

weg trachte

te bepalen.

’s Middag

kalnte der

’s Morgen

matische C-

menspreking

pelijk karak-

Daaraan

gedacht.

Zij had

die niet gar-

lijkheid zou

De bedoe-

derzoeken

van onrecht

grond was.

Bij den

ook de Pra-

de ondervr-

Onmiddel

van Dr G.

quam doctu-

De Comi-

niet toegev-

De Praes

aan Dr G.,

woordingen

verklaring

Dit werk

Maar het

daardoor p-

Niet de

19 vragen.

grondslag

De meest

en navrage

Begon he

men zich

dat deze v

Eerst mo

wilde men,

pogen hem

Men mo

Toch sch

en de audi

zijn uitgele

Uit de u

dann werde

ning verkee

reden heb

weggenome

Het zwij

door Dr G

Dr G. het

Integende

Scheen ’s

berleven, d

’s Donderda

male vernie

’t werd t

dubieus ste

wilde terug

wenschte t

Daarenbo

niet achter

feiten in G

tabule werd

Het antw

Behoeft h

Slechts z

het boven

een ander

broederlijke

Het dreig

licht, waart

maakt, niet

Thans ha

de geheele

haar ook v

worden geb

De kerkre

moelijk, an

Zij moest

en dat was

Aan den

Dr G. zelf l

Dr G. had

Commissie

had geen

vragen.

Zij kon s

in de de

eerst over

ondervragin

en daarna

worden geg

In dat r

niet alleen

mogelijk w

ook bezadig